

Religies kunnen geweld stoppen

Volgens VN-rapporteur Heiner BIELEFELDT bestaan er geen puur religieuze conflicten

- ▶ Niet enkel moslims plegen religieus geweld
- ▶ Religieuze leiders moeten geweld in naam van God afkeuren
- ▶ Ook seculier denken kan leiden tot schendingen van vrijheden

Erik DE SMET

Sinds 2010 is de Duitse mensenrechtenspecialist Heiner Bielefeldt speciaal rapporteur van de Verenigde Naties inzake vrijheid van religie en geloof. Als geen ander heeft hij een beeld van waar en op welke wijze de godsdienstvrijheid wordt geschonden en wat de oorzaken zijn van zogeheten religieus gemotiveerd geweld. Onlangs was hij aan de KU Leuven te gast in de faculteit kerkelijk recht.

De jongste tijd halen vooral wreedheden begaan in naam van de islam het nieuws. In een lange strook, van het westen van Afrika over het Midden-Oosten tot Pakistan, lijken vooral christenen te lijden te hebben van islamitisch geweld. Bielefeldt corrigeert dat beeld.

„Religieus geweld stel je vast in alle werelddelen, weliswaar onder diverse vormen”, zegt Bielefeldt. „Het klopt dat in de islamitische wereld de toestand dramatisch is. De gruwel van Islamitische Staat is er wel degelijk, maar enkel de islam met de vinger wijzen, is fout. In Sri Lanka en Myanmar plegen boeddhisten geweld tegen andersgelovigen. In India halen radicale hindoes uit naar moslims, die ze als terroristen beschouwen, en

naar christenen, die ze missionaire ijver verwijten. Zo zijn er antibekeringcampagnes en worden bekeerlingen aangehaand weer hindoe te worden.” Christelijke media hebben vaak oog voor de vele christelijke slachtoffers van religieus geweld, maar daarbij wordt vaak vergeten dat christenen soms ook daders zijn. „Het conflict in voormalig Joegoslavië was bij uitstek religieus geladen”, zegt Bielefeldt. „Het Verzetsleger van de Heer (LRA) in Uganda brouwde een vreselijke cocktail van christelijk geloof en heidense tradities. IS staat even veraf van de doorsnee-islam als het LRA van het katholicisme. De tegenstelling moslims-christenen is te simplistisch.”

Volgens Bielefeldt bestaan er geen puur religieuze conflicten. Blijkens zijn onderzoek speelt corruptie steeds een rol. Het ondermijnt hele samenlevingen en doet het vertrouwen verschrompelen, waardoor mensen teruggrijpen naar hun groepsidentiteit om te overleven. Die heeft meestal wortels in de religie.

„Leerlingen verbieden op school de hoofddoek te dragen, is een schending van de godsdienstvrijheid”

De VN-rapporteur: „Een goed voorbeeld is de Centraal-Afrikaanse Republiek. De strijd tussen christenen en moslims aldaar is geen strijd van religies. Er is geen overheid meer en de samenleving drijft er op cliëntelisme. Daarbij helpt religieuze identiteit de diverse groepen van

elkaar te onderscheiden. Religieuze kwesties spelen er amper. Het kan echter anders. In de burgeroorlog in Sierra Leone zijn de geloofsgemeenschappen de belangrijkste motoren in het verzoeningsproces.”

Wat kunnen godsdiensten doen om geweld te voorkomen? „Ze dragen hoe dan ook verantwoordelijkheid”, benadrukt Bielefeldt. „Religieuze leiders moeten uitdrukkelijk alle geweld in naam van de religie veroordelen. Soms oefent geweld een perverse aantrekkingskracht uit op jonge mensen. Daarom moeten religies een positieve boodschap brengen van medeleven. Een derde middel tegen geweld is de dialoog tussen religies. Elkaar de hand reiken, overwint radicalisering.”

Vele Europeanen beseffen niet dat ook westerse ideeën over secularisering kunnen leiden tot onverdraagzaamheid. „Positief is dat de hedendaagse seculiere staat de diversiteit van levensbeschouwingen garandeert”, zegt Bielefeldt. „De secularisering, de verwijzing van het godsdienstige naar de privésfeer, kan echter ook verworden tot een heuse geloofsbelijdenis die agressief elke publieke uiting van geloof bestrijdt.”

Net dat stelt de VN-rapporteur in West-Europa vast. „Ik zie hoe er met harde hand maatregelen worden genomen om het dragen van religieuze symbolen te verbieden”, besluit hij. „Sta me toe te betwijfelen of een verbod op het dragen van de boerka (een kledingstuk dat het hele lichaam bedekt, n.d.r.) zinvol is. Leerlingen op school verbieden de hoofddoek te dragen daarentegen, is zonder meer een schending van de godsdienstvrijheid.”

STANDPUNT

Bert CLAERHOUT

Mythe van de Parijse mars al ontkracht

„Twee maanden geleden trokken de Fransen in naam van de vrijheid van meningsuiting massaal de straat op. Dat gebeurde na de terroristische aanslagen op de redactie van het satirische blad *Charlie Hebdo* en op een Joodse supermarkt in Parijs. Ze scandeerden republikeinse leuzen en schreeuwden dat ze niet bang waren. Dat in de historische mars in Parijs, op zondag 11 januari, maar liefst 45 staats- en regeringsleiders vooropliepen, sterkte hun overtuiging. „*La bonne réponse*” (Het juiste antwoord), kopten de kranten.

Wat blijft er van die gevoelens van nationale eenheid, vertrouwen en wereldwijde solidariteit uiteindelijk over? Weinig, zo blijkt uit onderzoek dat het Franse weekblad *L'OBS* onlangs publiceerde. De samensterk-reactie die na de aanslagen op gang kwam, was een kortstondig sprookje dat nauwelijks langer duurde dan de optochten zelf. Onze zuiderburen, zo leren de cijfers, plooiën zich wel degelijk terug op zichzelf. Angst en onzekerheid nemen toe en het land kampt met een zware identiteitscrisis. Het *Je-suis-Charlie*-effect is weggeëbd, al betwijfelen onderzoekers of dat er ooit is geweest. De media focusten weliswaar op de massamanifestaties, maar de deelnemers eraan behoorden volgens Martial Foucault, de directeur van het onderzoeksbureau Cevipof, grotendeels tot dezelfde sociologische bevolkingscategorie: hoger opgeleiden en stadsbewoners – kortom, de kritische burgers. De *banlieues* waren niet of schaars aanwezig.

Wie wel enig ‘voordeel’ uit de terreur haalde, zijn politieke instellingen en politici. Niet dat het vertrouwen van de Fransen in hun politieke instellingen opeens enorm groot is geworden, maar ten opzichte van eind 2014 is het toch ietwat gestegen. President Hollande, wiens populariteit sinds zijn aantreden in 2012 historisch laag was, deed het in die dramatische dagen volgens vele Fransen lang niet zo slecht. Opmerkelijk is ook dat de roep om een ‘sterke hand’ almaar luider klinkt. Sommigen verwijzen ondubbelzinnig naar een leidersfiguur die indien nodig zonder het parlement en zonder verliezingen regeert. Waarnemers wijzen er al langer op dat Frankrijk nog nooit zo diep door reactionaire stromingen is beïnvloed. Het land slaagt er maar niet in de nodige hervormingen door te voeren hoewel de sociale tegenstellingen hand over hand toenemen. Twintig procent van de basisschoolverlaters kan niet lezen, schrijven of rekenen.

Op de vraag hoe ze terugdenken aan de terreurdaden van januari in Parijs, antwoorden vele Fransen: met verontwaardiging, woede en/of medeleven. Maar 39 procent zegt onomwonden „wraak”. Overigens was de Parijse mars internationaal helemaal een maat voor niets. De roep om vrede, solidariteit en vrijheid van meningsuiting die op de Parijse boulevards weerklonk, is blijkbaar niet tot de eerste rijen doorgedrongen. De opruiende taal van de Israëliëse premier Benjamin Netanyahu de afgelopen weken en de totalitaire trekken van het Poetinregime in Rusland bevestigen dat hun vertegenwoordiging in de Franse hoofdstad – net zoals die van andere landen trouwens – er alleen maar was voor de schone schijn.”

‘Samen sterk’ was een kortstondig sprookje dat nauwelijks langer duurde dan de optochten zelf

Antichristelijke campagne in India. Een bekeerde hindoe vernielt een kruis. © Image Select

Vertellen, vernieuwen, verbinden

+ NIEUW.KERKNET.BE